

Adam Kajczyk
Elżbieta Skorupska

SYTUACJA MATERIALNA KOŚCIOŁA FARNEGO W GOSTYNIU W LATACH 1804-1806

Poniższy dokument zatytułowany *Instrument Kommissyi, Który Od Teyze Kommissyi Przesłany* przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Lesznie w woluminie *Akta miasta Gostynia*, sygn. 290, k. 5-18. Jest jednym z nielicznych źródeł archiwalnych, który zawiera opis sytuacji materialnej kościoła farnego pod wezwaniem św. Małgorzaty w Gostyniu na początku XIX wieku. Wymienia także wszystkie znajdujące się w świątyni ołtarze. Dokument sporządzony jest w języku polskim i częściowo w języku łacińskim.

Zamieszczony poniżej tekst przytoczony został w oryginalnej pisowni z zachowaniem obowiązujących ówczesnie zasad ortografii i interpunkcji oraz składni. Znakiem [...] oznaczono miejsca, których nie udało się odczytać.

Wyjaśnienia niektórych słów i wyrażeń używanych w języku staropolskim dokonano na podstawie *Słownika języka polskiego* opracowanego pod redakcją Witolda Doroszewskiego. Autorem tłumaczeń fragmentów tekstu w języku łacińskim jest Robert Sochań.

Przy redakcji tekstu cenne okazały się także uwagi księdza prałata Artura Przybyła, dotyczące problematyki kościelnej.

Działo się w Rezydencji Proboszczowskiej
przy Kosciele Farnym Gostynzkim
Roku Panskiego Tysiącznego Osmsetnego
Czwartego, Dnia Dziesiątego Miesiąca Kwietnia

Jasnie Wielmożny Imc¹ Xiądz Stanisław Zarnowiecki Nominat Suffragan, Kanonik Katedralny Poznański, Dziekan Dekanatu Krobskiego, Proboszcz Pempowski będąc od J.W. Oficynała Poznańskiego na Mocy Instrumentu Kommissy na Osobę Swoię pod Dniem 17. Zeszłego Miesiąca Marca Roku teraz bieżącego z Kancellaryi tegoż Przeswietnego Konsystorza Poznańskiego Wypadłego ato względem Konskrypcy² Altaryow³, Prebendow⁴ y inszych Beneficyow⁵, iakotez względem Dochodow, Obligacyi⁶, Powinności y nieuchronnych Wydatkow, tudziez Zaządania Deklaracyi prawdziwych Kollatorow⁷, Czyli Oni Beneficia, do Ktorych Ius Patronatus⁸ mają, przyzwoitemi Dochodami Obdarzyc y pomnozyc Zechcą? czyli nie? zgoła względem wszystkich Artykułow w Instrumencie Kommissy Obszerniey Wyrazonych Naznaczony y Deputowany Kommissarz Zasadzając się na tymze Instrumencie, iakotez Stosując się do Terminu Dzisieyszego ex Literis Innotescentialibus Contra Omnes et Singulos etc. in Diem hodiernam Incidente et assignato⁹ do Zwyczajey Rezydencyi Proboszczowskiej przy Kosciele Farnym Gostynskim Ziechał, a przeczytawszy rzeczony Instrument Kommissy Jurisdycyą Swoię Kommissarską w Imię Boskie Zafundował y Mnie nizey wyrazonego Pisarza do Zapisania Aktu Kommissy Ninieyszey Przybrał, w przytomności W. Xiędza Jozefa Kalasantego Antoszewicza Proboszcza, Imci Xiędza Wojciecha Szmitkowskiego Kaznodziei y Wikaryusza tu-tejszego, Imci X. Maurycego Drobinskiego Kongregacyi O.S. Philippi Nerii Kapłana, także y Szlachetnego Magistratu y Reprezentantow Miasta Gostynia

¹ Imc – dawne wyrażenie grzecznościowe używane przeważnie przed nazwiskiem lub tytułem.

² Konskrypcya – dawniej spis, wykaz.

³ Altaria – zapis albo fundusz na utrzymanie ołtarza lub kaplicy. Altarzysta – kapłan opiekujący się ołtarzem.

⁴ Prebenda – część dochodów kościelnych przypadająca duchownym jako wynagrodzenie za pełnione obowiązki.

⁵ Beneficjum – w kościele katolickim prawo czerpania dochodów związane z piastowaniem urzędu kościelnego.

⁶ Obligacja – dawniej zobowiązanie, powinność.

⁷ Kolator – fundator kościoła lub jego sukcesor mający dawniej prawo przedstawiania kandydatów na urzędy kościelne.

⁸ Z języka łacińskiego *ius patronatus* – prawo patronatu, dawniej prawo obsadzania godności i beneficjów kościelnych.

⁹ Tłumaczenie z języka łacińskiego (R. Sochań – dalej R.S.) – na podstawie pozwu wykonawczego przeciw wszystkim, razem i osobna itd., na dzień dzisiejszy przypadającego i wyznaczonego.

iakoto Bogumiła Rohrmana Substituta¹⁰ Burmistrzowskiego, Filipa Jakuba Przeborskiego Assesora, Jana Oztrowskiego Starszego, Macieja Dabinskiego, Franciszka Schtande, Jana Oztrowskiego swoim y z Strony Jozefa Raszewskiego Imieniem Substituta, Mikołai Szcypczyńskiego, Malchra. Luckiego, Woy. Ozięłowskiego Raf. Bidermanskiego, Malchra Szumskiego Mat. Szczeszynskiego: y wielu Innych na tęż Kommissyą Zezwalaiaących.

Gdzie Nasamprzod tak W. Xiędzu Proboszczowi tuteyszemu, iako tęż innym wszystkim Prawo y Interes Maiącym Komportacyą¹¹ Praw wszystkich, Erekcji¹², Instrumentow Zapisow Dochody Roczne y przyłączone Obligacye distinctim¹³ maiące bydz Uznane Wyłuszczaiaących, iakotez wszelkie Uzytki z KtóregoKolwiek Zrzodła wynikac mogące wszystkich nawet Beneficyow teraz Wakuiających aby Produkowane były, Naznaczył, tudzież aby temi Komportowanemi Dokumentami Dochodow Swoich, Obligacyi y nieuchronnych Wydatkow rzetelnosci Dowodził, Nakazał. I zaraz jako wszystkich teraz Ołtarzy w tym Kosciele fundowanych dla Szczupłych Dochodow Wakuiających Rządca W. Imc. Xiądz Proboszcz y rzeczonych Altaryow Curar¹⁴ tymczasowie Maiący, Dokumenta y Prawa Żądane Osobliwie iednak Dochody Roczne Beneficyow tym Sposobem Wakuiających Wskazuiące z przyłączonemi Obligacyi y potrzebnych Wydatkow Nakładami Produkował y rzetelnou ich Okazał; Co tez y moi Prawo i Interes do rzeczonych Beneficyow Maiący Zaraz y przyzwoitym Wykonali Porządkiem.

Tandem JW. Imc. Xiądz Kommissarz daley postępuiać, Nadewszystko do Wyszczegulnienia Beneficyow w pomienionym Kosciele Gostynskim fundowanych, takze do ich Prowentow¹⁵ względnie maiących bydz determinowanych, tudziez do Zebrania Obligacyi Fundacyjnych, a w ostatku do Uznania Nieuchronnych Wydatkow Zabrał się y Przystąpił Sposobem Następującym:

Porządek Beneficyow w Kościele Farnym Gostyn fundowanych y tychze prawdziwych Kollatorow.

Beneficya, Ktorych się Czynsze Prawem Kraiowym do wpuł Zmniejszone y na przyzwoite teraz Xięzy Altarzystow nie wystarczaiące Znayduia, w Następującym Sposobie Wszczegulniaia się.

Pierwszy Wielki Ołtarz pod tytułem S: Małgorzaty, ma przyłączone Bractwo Szkaplerza Świętego, Kollator W. Jozef Nieswiastowski Miasta Gostynia Dziedzic y Koscioła takze Kollator. Ten Ołtarz podług erekcji zawsze posiada Proboszcz Mieyscowy, iak y teraz W. Imc. X. Jozef Kalanty An-

¹⁰ Z języka łacińskiego *substitutus* – osoba zastępująca kogoś, zastępca.

¹¹ Komportacja – złożenie, przedstawianie dokumentów, zwłaszcza w sądzie.

¹² Erekcja – założenie, fundacja nie tylko kościołów.

¹³ Z języka łacińskiego *distinctim* – oddzielnie, różnie

¹⁴ Z języka łacińskiego *curator* – stróż, zarządca, opiekun.

¹⁵ Z języka łacińskiego *proventus* – dochód, zysk.

toszewicz, w Roku bieżącym na Dniu 14. Miesiąca Marca Inztytuowany y Obligacyom Bractwa tego Zadosyc Czyni. Do Ktorego takze Ołtarza Przyłączone iest y fundowane Bractwo Literackie pod Tytułem Wniebowzięcia Nszey¹⁶ Maryi Panny, Ius Patronatus przy Szlachetnym Magistracie Miasta Gostynia. To Bractwo teraz Wakuie, y tylko Imc. Xiądz Woyciech Szmitkowski Wikaryusz Mieyscowy Obligacye Wykonywa. Do tegoz Ołtarza iest Przyłączone y Bractwo Ciała Panskiego, Kollatorowie W. Imc. X. Proboszcz y Szlachetny Magistrat Gostyn, Wakuie teraz takze, y tylko Obligacyom Zadosyczyni tenze Imc. X. Szmitkowski.

Drugi Ołtarz pod Tytułem Zwiastowania Nszey Maryi Panny. Kollatorowie Ołtarza tego Cechmistrze y całe Bractwo Kusnierkie takze Burmistrz z Radą Miasta Gostynia, Wakuie teraz takze.

Trzeci Ołtarz pod Tytułem Nawiedzenia Nszey Maryi Panny wraz z Ołtarzem Pauperum¹⁷, Prawo Patronatus przy Burmistrzu z Radą Miasta Gostynia, Wakuie takze teraz.

Czwarty Ołtarz pod Tytułem Świętej Barbary bez wszelkiego Prawa Patronatus ale tylko na Subsidiu¹⁸ Wikaryusza Wystawiony.

Piąty Ołtarz pod Tytułem Świętej Katarzyny Panny y Męczeniczki, Kollatorowie tego Szlachetny Magistrat Gostyn, wraz z Imcią X. Proboszczem, Wakuie teraz. Dochody zas iego ze do Ambony Mieyscowey Ściągaia się, Uznano.

Szesty Ołtarz, Miłosierdzia y Świętej Doroty, Zadnemu Prawu Patronatus nie podlegający Wakuie takze.

Siodmy Ołtarz pod tytułem Sgo. Krzyza, tego Kollatorowie Wielmożni Dziedzicy Dobr Wsi Osiek, Wakuie teraz, y Imc, Xiądz Wikaryusz Mieyscowy Obligacyom Czyni zadosyc.

Osmy Ołtarz pod Tytułem Niepokalanego Poczęcia Nszey Maryi Panny, ten Zadney nie ma Prawa Patronatus, y tylko pod Dozorem Imci Xiędza Proboszcza Zostaie, Ktory y Obligacyom Zadosyc Czyni.

Dziewiąty Ołtarz pod Tytułem Wniebowzięcia Nszej Maryi Panny, tego Prawo Patronatus Ściąga się y Należy do Krewnych Sulkowski, Wakuie teraz.

Dziesiąty Ołtarz pod Tytułem Świętych Trzech Kroli. Prawo Patronus przy Szlachetnym Magistracie Gostyn. Wakuie teraz.

¹⁶ Nszej – Najświętszej, Sgo – Świętego.

¹⁷ Ołtarz Ubogich, którym opiekowało się Bractwo Ubogich istniejące przy kościele farnym w XV wieku.

¹⁸ Z języka łacińskiego *subsidiu* – m.in. pomoc.

In Capella Sancta Anna¹⁹

Pierwszy Ołtarz pod Tytułem Sgo Rocha, Kollatorowie Cech Rzeźnicy Gostynski. Wakuie teraz.

Drugi Ołtarz Sgo Wawrzynca, Kollatorowie tego Bractwo Świętej Anny w niedostatku Sukcessorow Tecków Wakuie teraz.

Trzeci Ołtarz pod Tytułem Świętej Anny z przyłączonym Bractwem, Kollatorowie tego Wszyscy Xięza Altarzystowie y Benefycjaci przy Kosciele Farnym Gostyńskim Zostaięci. Wakuie teraz.

Czwarty Ołtarz pod Tytułem Sgo Antoniego, Prawa Patronatus nie ma Zadnego, y tylko pod Dozorem Imci Xiędza Proboszcza Zostaie.

Officium Churou (?)²⁰

Anniversarium²¹

Oratorium Świętej Rozalii za Miastem Gostyniem, Ktorego ma Prawo Patronatus Szlachetny Magistrat Gostynski, Wakuie teraz.

Za poprzedzaięcym więc tychze Benefycjow Wyszczegulnieniem Kiedy JW. Imc Xiędz Kommissarz daley poztąpic y Massę Dochodow Rocznych do tychze Benefycjow Nalezacych z Dokumentow y z roznych Praw czyli z Zapisow Wyciągnąc, y Obligacye do tychze Dochodow Sciągaięce się Wyrozpoznać Przedsięwziął, lecz Dokumenta te bez Należytego Porządku teraz Komportowane y Produkowane, a długiego bardzo Czasu do przeyzrzenia się w Nich y rozpoznania ich rozniczy iako tez do Ułożenia tychze, co do Ktorego Ołtarza wypadnie, Wyciągaięce Uznawszy, gdy to rozpatrzenie się, rozpoznanie, y Ułożenie Dochodow W: Imci X Proboszczowi Mieyscowemu iako tychze Ołtarzy Curarr tymczasowie Sprawuięcemu Zlecił; Więc Akt Niniejszy Zalimitowac²² postanowił umyślił, iakoz, ze iest limitowany, Deklarowac Nakazal, a dalszey Kontynuacyi tegoz Aktu inszy Termin Naznaczyc Poztanowił; List tymczasem do W. Dziedzica Dobr Wsi Osiek Jozefa Hersztupskiego iako Ołtarza Sgo Krzyza Kollatora Napisany przesławszy, Którego Kopia przy dokonczeniu Protokołu tego Znaydowac się będzie.

Działo się w Rezydencyi Proboszczowskiey
przy Kosciele Farnym Gostyńskim
Roku Panskiego Tysiącznego Osmsetnego
Piątego, Dnia Dwudziestego Drugiego Miesiąca Lipca

¹⁹ W tłumaczeniu na język polski – w kaplicy świętej Anny.

²⁰ Odprawianie godzinek, czyli małego oficjum ku czci NMP.

²¹ Z języka łacińskiego *anniversarium* – rocznica, tu: nabożeństwo odprawiane w związku z rocznicą; *anniversarius* – coroczny.

²² Zalimitowac – dawniej: zawiesić, odłożyć, odroczyć.

Wielmożny Jmc Xiędz Wojciech Suchowski Pisarz Apostolski, Kościołów Parochialnych w Domachowie Curatus, w Zakrzewie Commendarius²³ będąc od Jasnie Wielmożnego Officyała Poznanskiego na Mocy Instrumentu Kommissyi na Osobę Swoią pod Dniem 14. Miesiąca Czerwca dopiero Zeszłego z Kancellaryi Przeswietnego Konsystorza Poznanskiego Otrzymanego Wyraznie Deputowany, Azeby Akt na Pierwszym Kommissyi przy Kosciele Farnym Gostyn Terminie Zalimitowany przedsięwziął, ten do swego przeprowadził Skutku y Stosowanie tak do Artykułów w przeszłym Instrumencie Obszernie Wyrazonych, iako tez do Ządania Szlachetnego Magistratu Miasta Gostynia na Dniu 9. wraz z Detaxacyą²⁴ Rol, Łąk, Ogrodow y Sadow inszą razą na Dniu 8. Miesiąca Kwietnia Roku bieżącego Uczynionego y Przeswietnemu Konsystorzowi Poznanskiemu z powinnym Uszanowaniem podanego Spisał y Ukończył. Zasadzając się na tym Kommissyi Instrumencie, nie chybiając oraz Terminu ex Obdestinatione Omnibus et Singulis Ius et Interesse Aliquod ad praemissa habentibus vel habere se quomodo praetendentibus facta, et debite, prout ex Documentis Insinuationis apparet, executą²⁵ na Dzień Dzisiejszy przypadającego y Naznaczonego In Locum Loci²⁶ Ziechał, y tam pomieniony produkowany przeczytawszy Instrument, Jurysdykcyą Swoią Kommissarzka w Imię Boskie Zafundował y Mnie nizey podpisanego Pisarza do spisania Aktu Niniejszego Przybrał, y w Sposobie teyze dalszey Kontynuacyi do Sprawowania Następujących Czynnosci Zabrał się y Przystąpił, w przytomności Osobiscie Stawiających W. Xiędza Jozefa Kalasantego Antoszewicza Proboszcza y Xiędza Wojciecha Szmitkowskiego Kaznodziei y oraz Wikaryusza tutejszego, także wobec Szlachetnego Magistratu Miasta Gostynia Karola Alberchta Burmistrza, Bogumiła Rohrmana Asesora Pierwszego y Sekretarza, Filipa Jakuba Przezborskigo Asesorza Wtorego y przeszłego Sekretarza, Jana Ostrowskiego, Macieia Dabinskiego, Franciszka Shtonde, Józefa Raszewskiego, Mikołaiia Szczypczyńskiego, Walentego Osieglowskiego, Rafała Bidermanskigo y wielu innych na Reassumpcję²⁷ Niniejszey Kommissyi Zezwłaiących.

A nayprzed Produkowane y Złożone przez W. Imci Xiędza Proboszcza Miejscowego Prawa, Erekcye, Zapisy, y Dokumenta wszystkie do Ołtarzow w przeszłym Akcie Wyszczegulnionych Ściągające, się Przejrzawszy Przeczytawszy y dostatecznie Zwazywszy Tenze Który wyzey W. Imc.

²³ Z języka łacińskiego *commendarius* – tymczasowy administrator beneficjum kościelnego.

²⁴ detaksacja – ocenianie wartości, szacowanie.

²⁵ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – na podstawie obelstania wszystkim, razem i osobna, mającym, lub pretendującym do tego, że mają, jakieś prawo lub interes odnośnie spraw, o których mowa, uczynionego i należycie, jak z dokumentów sądowego zawiadomienia wynika, wykonanego.

²⁶ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – do miejsca.

²⁷ Reassumpcja – ponowne rozważenie wcześniejszych postanowień.

X. Kommissarz do Wyciągnięcia z Nich Dochodów Rocznych, y do Uznania Obligacyi tym Dochodom przyzwoitych, iako tez do Okazania Nieuchronnych Wydatków przystąpić Przecięwział, iakoz w tym Sposobie y Następującym Porządkiem Przystąpił:

Massa Dochodów Rocznych do wzwyz na Pierwszym Terminie Wyszczegulnionych Ołtarzy Należących iakotez Obligacyi do Nich Przyłączonych Okazuię się w Następującej Tabelli pod Literą A.

Ktorato Tabella Krotko ulozona Stosowna iest do Tabellow Osobnych, w Szczegulnoscii tak Summy Oryginalne przerzeczonych Ołtarzy iako tez Czynyse od nich pochodzące, takze Uzytki z Rol, Łąk, Ogrodow y Sadow podług Detaxacyi przez Szlachetny Magistrat Gostynski Dnia 8. Miesiaca Kwietnia Roku bieżącego Wyrobionej Zebrana Wyłuszczających, własnymi rękami Częścią JW. Imci Xiędza Proboszcza Mieyscowego Józefa Kalasanteo Antoszewicza Częścią Uczciwych Mateusza Kaczmarkiewicza y Augustyna Zychowicza iako Taxatorow²⁸, y Szlachetnych Albrechta Rohrmana y Przeborskiego iako Miasta Gostynia [...] Burmistrza y Asesorow podpisanych, przy do Konczeniu Dzieła tego przyłączonych y Literami D.E Oznaczonych A lubo w przerzeczonych Osobnych Tabellach względem Obligacyi Mszow y innych Powinnosci Zadna nie Czyni się Wzmianka, iednakze o Rzeczywistosci się Nikomu powątpiewac nie trzeba poniewaz, Które Aktem Generalney Wiary 1777 Roku są Dowiedzione i Okazane, te bez Wątpienia Wiary bydz godne powinny (?).

A co się tyczy Ołtarzow: Szkaplerza Sgo pod No 1. y Niepokalanego Poczęcia Nszey Maryi Panny pod No. 8 takze w kaplicy: Sgo Antoniego pod No 4. chociaz się co do Swoich Tytułów y Dochodow Zarowno y Stosownie do Ogułu od Przeswietnego Konsystorza w Koncu Instrumentu Kommissarskiego podanego w Tabelli wraz z inszemi Ołtarzami y Beneficyjami położone Znayduią, wszelako W. Imc Xiędz Kommissarz ze od przerzeczonych Ołtarzow mają bydz Odłączone y Dochody ich z powszechney Uzytkow na Ich mc Xięzy Beneficyatow mających bydz Naznaczonych Massy powinny bydz uchylone y Skassowane, Oządził, iakoż że Odłącza, Uchyla, y Kassuie, Słusznemi nieiako będąc Przekonany racyami abo y z Oblokweny Samey wzwyz wyrazonej Wizyty Przyczynieniem się, gdzie oprócz tego wspomnienia, ze Bractwo Szkaplerza Sgo Inkoroprowane²⁹ iest na mocy Erekyi Probostwa tuteyszego, Insze tez Dwa Ołtarze ze Swoiemi Osobnemi dochodami, ze pod Dozory Rząd Proboszczom Mieysca tego Są Poruczone, Okazuie się.

²⁸ Z języka łacińskiego *taxator* – rzeczoznawca.

²⁹ Inkorportować – wcielać, włączać, dołączać.

Co Tenze terazniejszy Kosciola Rządca W. Antoszewicz w Swoich Adnotacyach do Tabelli pod Literą: D. przyłączonych Obiasnic Usiłował.

Po odłączeniu tedy tych Ołtarzy y ich Dochodow wszystkich z powszechney Beneficyato Massy Zupełnie wyiętych, Cokolwiek się nadto do Wyięcia y Zniesienia albo do Wyłączenia pokazało, to tylerazy rzeczony W. Kommissarz natychmiast ze Odłączone y Zniesione bydz powinno, Osądził. Jakoz gdzie z Wyszczegulnionych w przerzeczoney wzwyz Tabelli Ołtarzow y Beneficyow Uznał niektore, Ktorych Summy y od nich pochodzące Czysze za niepewne poczytane y od pewnych Wyłączone bydz powinny, poniewaz wspomniane Summy albo nie Są Hypotekowane, albo Nieprawnie y bez dostateczney Odpowiedzi Warunku lokowane, albo w Tabellach y Dokumentach Swoiey z Jednego Mieysca na Drugie Transtuyi Zupełnie Opuszczone albo od dawnego Czasu Czysz od Nich nie płacony; Tenze W. Xiądz Kommissarz do tegoz Wyłączenia ich Przystąpił. Tabella do Wyłuszczenia tey Częsci Artykułu Sporządzona, Która się tu przyłącza pod Literą: B.

Odłączenie to Stosowne iest do Odłączeń partykularnych, Ktorych w Tabelli pod Literą: D. w Koncu Niniejszego Protokołu przyłączoney, zosobna Wyrazonych doczytac się mozna.

Z Massy więc Dochodow z Czyszow tylko Rocznych Wypływających do przerzeczonych Ołtarzy Należących y Summą Złt Pol 2991. Groszy 21. Wynoszących, Odciągnąwszy Złt 484 Zostaie Reszta w Summie Złoty 2507 Gros. 21. A do tey Summy przydawszy z Uzytkow Rolnych Złoty 397. Massa Dochodow na Ichmc Xięzy Beneficyatow mających bydz Ułożonych y Naznaczonych Wynosi Summę Złt 2904. Groszy 21. A lubo y ta tak wyciągnięta Summa do Nieuchronnych ieszcze Wydatkow ma bydz Należąca, iako się nizey Okaze.

Tym Czasem W. Xiądz Kommissarz, Ktory wyzey do Rewizyi y Opisania Domow Mieszkalnych do rzeczonych Ołtarzów Należących Przystąpić y ztąd, Ktore dla Ichmc Xięzy Wikaryuszow czyli dla innych Koscielnych Osob Wygodne się Okazą, y Ktore albo rozebrania godne albo ze z pewney Prowizyi Roczney w Dzierzawę puszczone bydz mogą .Rozpoznawszy, Zdanie Swoie położyć za Rzecz Pozyteczną Uznał, iakoz Zaiste.

1. Jest Dom Mieszkalny Bractwa Literackiego w Ulicy Koscielna Zwaney Wystawiony, Cały Drewniany, Szkudłami³⁰ pokryty, Dwie Izby y tylez Komor Maiący z Oknami, Piecami, Kominami z Sienią, Podworzem y Drzwiami z Należytym Zamknięciem y z Podłogą Ozdobnie Opatrzony y tylko w Dachy po Częsci, w podbudowaniu od wschodu Słonce Małey reparacyi y Jedney Balki przedniej Izbie podniesienia Potrzebuiący, w tyle zas Ku Południowi ma Plac przyległy Częścią Płotami Częścią Chlewikami Ogrodzony y Opatrznie Zamknięty. Uznany za Mieszkalny y do Mieszkania

³⁰ Szkudła – cienkie, wąskie deseczki do pokrywania dachów; gont.

Xiędzu Beneficjatorowi bezpiecznie Moze bydz Naznaczony. Mieszka w nim teraz za Zapłatą Rocznią Publiczny Exaktor³¹ Konsupcyjny.

2. Jest Dom Mieszkalny Ołtarza Sgo. Krzyża w granicy Cmentarza tyłem na Wschod Słońca wystawiony, Drewniany także, Szkudłami w Stanie miernym Widzianemi pokryty, Dwie Izby, Komory zas Cztery z Sienią z Podwierzem z Kominami z Piecem, z Oknami, z Podłogami iako też z Drzwiami Należytem Zamknięciem Opatrzonemi Maiący. Wewnątrz Ozdobnie y roznymi Kolorami Wymalowany. Wygodny na Mieszkanie, tylko Podbudowania Nowego od Północnej Strony y do Zachodniej Widocznie Wyciągający. W tyle przyległy iest do Niego Ogródek z małą łączką. Moze bydz Napotym za Rocznią Zapłatą Komornik w Nim Osadzony.

3. Jest Dom Mieszkalny Ołtarza Nawiedzenia Nszey Maryi Panny przy Granicy Cmentarza na Zachod Słońca Stojący także Drewniany Szkudłami niektoremi Nowemi pokryty w reszcie reparacyi zewsząd potrzebujący Uznany Ktory z Jedney tylko Izby z Sionki z Podwórza y z Dwoch Komor składa się, y tylko Kominami, Piecami, Oknami, Drzwiami y Podłogami w Miernym Stanie Opatrzony iest, Maiąc z Jedney Strony przyległy Sklepik z Cegły palonej z Przykryciem Spustoszonym, z Drugiej zaś Strony Ogród czyli Sad dobrze Ogródzony. Rezydencya ta, poratowawszy ią, moze bydz na Mieszkanie dla Organisty Mieyscowego bezpiecznie Naznaczona, gdyby Obcego, nie Obywatela, iaki teraz iest, y ma Swoie własne pomieszkanie, Urządzić Nagodziło się.

4. Jest Dom mieszkalny Ołtarza Sgo. Wawrzynca przy Granicy także Cmentarza Ku Wielkiemu Wchodowi tyłem Stojący, od Rezydencyi Sgo Krzyza na Południe Graniczący, także Drewniany Szkudłami iuz Nabutwiałemi pokryty, tak w podbudowaniu iak w Scianach Znaczney reparycyi potrzebujący, procz Sionki, Dwuch Izbow y Komorki Jedney, ma Sklepik z Cegły paloney, Kominki, Piece, Okna, Podłogi, Drzwi z należytem Zamknięciem y moze do wygodnego Mieszkania potrzeby, ma y Piec Ozobny do pieczenia Chleba co wszystko w Zupełnym daie się widziec Stanie, a przeto iest Mieszkalny y dla Imci Xiędza Beneficyała za poprzedzającą jednak tego reparacją na przyszłość Wygodny. Teraz tam mieszka Komornik.

5. Jest Dom Mieszkalny Bractwa Świętey Anny w tyle Domu Proboszczowskiego Stojący, Drewniany, Szkudłami dawnością Czasu Napsute-mi Pokryty, o Jedney tylko Izbie z Komorą y Sionką Wystawiony, ten Kominami Piecem, Podłogą, Oknem y Drzwiami iako też inszemi potrzebami Opatrzony dla niewygodny iednak y dla Szczupłości Mieysca tylko z Pensyi Roczney Zadzierzawiony bydz moze. Gdzie teraz mieszka Kusnierz Mieszczanin Gostynski.

---

³¹ Z języka łacińskiego *exactor* – poborca podatkowy.

Po takim więc Zwiedzeniu rzeczonych Rezydencyi y Opisanu ich iakotez po Nastąpionym Wyroku Kommissarzkiem; Na iaki Uzytek destynowane³² na potym bydz mogą, Otwarcie Wspomniany W. Xiądz Kommissarz na tym miejscu Deklarował; Iz po Wyłączonych y Czynszach Wzniesionych wzwyż przyczyn Niepewnych czyli Nieprawych, z pewnych ieszcze Dochodow Częsc iaką odciągnąc będzie Należało, iakoz się to w następuiącey Nieuchronnych Wydatkow Uwadze będzie godziło rozpoznać.

Wydatki Beneficiorum Simplicium³³ tego Kosciola Nieuchronne

Pominąwszy Wydatki na Utrzymanie Rezydencyi, Ktorych albo Reparacya albo w przypadku ruiny czyli tez Upadku Nowe ich Wybudowanie do Kogoby Należec powinno? Wiedziec teraz nie mozna, Zadney takze niemiawszy przyczyny Nakładow, Ktore się na drogie Kupno Drzewa, Swiatła y innych potrzeb ponosic y ich się doznowac Zwykło, Same więc tylko Następuiące Wydatki w tym Mieyscu y w tym Porządku Konnotowac przynalezzy, ktore z Kommunalney Dochodow Massy Corocznie płacic się będą iak Zaiste

	Złote	Grosze
1. Z Dochodow Bractwa Literackiego		
a) Na Podymne	4	24
b) Organiscie	16	
c) Kalkaniscie ³⁴	4	15
2. Z Dochodow Bractwa Ciała Panskiego		
b) Organiscie	16	
c) Kalkaniscie	4	15
3. Z Dochodow Ołtarza Zwiastowania Nszey Maryi Panny		
b) Organiscie z Kalkanistą	3	3 1/3
4. Z Dochodow Ołtarza Nawiedzenia Nszey Maryi Panny		
a) Na Podymne	4	24
5. Z Ołtarza Świętey Barbary		
b) Organiscie y Kalkaniscie	1	16 2/3
6. Z Dochodow Ołtarza Misericordia ³⁵		
b) Organiscie y Kalkaniscie	3	3 1/3
7. Z Dochodow Ołtarza Świętego Krzyża		
a) Na Podymne	4	24
b) Organiscie	16	
c) Kalkaniscie	4	15
8. Z Dochodow Ołtarza Wniebowzięcia Nszey Maryi Panny		
b) Organiscie Kalkaniscie		23 1/3

³² Destynować – przeznaczyć.

³³ Wydatki z korzyści zwykłych, prostych.

³⁴ Kalikant, kalikancista – osoba wprawiająca w ruch miechy w organach piszczałkowych.

³⁵ Z języka łacińskiego *misericordia* – miłosierdzie, tutaj: ołtarz Miłosierdzia.

9. Z Dochodów Ołtarza Trzech Kroli		
b) Organiscie y Kalkaniscie		23 1/3
	Summa Lateris ³⁶	86 7

W Kaplicy

Transport	86	7
1. Z Dochodów Ołtarza Świętego Rocha		
b) Organiscie i Kalkaniscie	...	231/3
2. Z Dochodów Ołtarza Świętego Wawrzynca		
a) Na Podymne	4	24
3. Z Dochodów Ołtarza Świętej Anny		
a) Na Podymne	4	24
b) Organiscie y Kalkaniscie	21	8 1/3
c) Na Uroczyste Nabożeństwo	50	
	Summa expensy ³⁷	166 26 2/3

Oprocz tego płaci się znowu Osobno Organiscie y Kalkaniscie względem Tygodniowych Wotyw³⁸ Szkaplerzowych. Za Spiewane zas Wotywy Niepokalanego Poczęcia Nszey Maryi Panny y Świętego Antoniego płaci W. Imc X. Proboszcz y tym się propocyonalnie dzielą. Złt Pols 3 gr 3 1/3. I takim Sposobem te Wydatki Stosuią się do Tabelli przy Koncu Aktu tego położone y Literą: F. Oznaczone; gdzie Summa przerzeczonych Wydatkow iawnie się Okazuje w kwocie 170 Złotych Polskich.

	Floren	Grossi	Solidi	Floreni	Grossi	Solidi
Z Dochodów także Bractwa Literackiego	165	20				
Odciągnąwszy	25	9				
Zostaie				140	11	
Z Dochodów Bractwa Ciała Panskiego	105					
Odciągnąwszy	20					
Zostaie				84	15	
Z Dochodów Ołtarza Zwiastowania	219	24				
Odciągnąwszy	3	3	1/3			
Zostaie				216	20	2/3
Z Dochodów Ołtarza Nawiedzenia Pańskiego N.M.P	205					
Odciągnąwszy	4	24				

³⁶ Podsumowanie.

³⁷ Całość wydatków.

³⁸ Wotywa, msza wotywna – w Kościele katolickim msza odprawiana w czyjejs/jakiejs intencji nie według formularza przypisanego na dany dzień, lecz według formularza odpowiadającego pobożności wiernych lub szczególnej okazji.

Zostaie				200	6	
Z Dochodów Ołtarza S. Barbary	65					
Odciągnąwszy	1	16	2/3	63	13	1/3
Zostaie						
Z Dochodów Ołtarza S. Katarzyny	257	19 ½		257	19 1/2	
Nic się nie odciąga						
Z Dochodów Ołtarza Miłosierdzia	20					
Odciągnąwszy	3	3	1/3			
Zostaie				10	26	2/3
Z Dochodów Ołtarza S. Krzyża	300	½				
Odciągnąwszy	25	9				
Zostaie				354	22 ½	
Z Dochodów Ołtarza Wniebowzięcia N.M.P	165					
Odciągnąwszy groszy		23	1/3			
Zostaie				164	6	2/3
Summa				1498	21	1/3

Transport

	Złote	Grosze	Sze- łagi	Złote	Grosze	Sze- łagi
Transport				1498	21	1/3
Z Dochodów Ołtarza S Trzech Kroli	50	15				
Odciągnąwszy Groszy		23	1/3			
Zostaie				49	21	2/3
Z Dochodów Ołtarza Sgo Rocha	143					
Odciągnąwszy Groszy		23	1/3			
Zostaie				142	6	2/3
Z dochodów Ołtarza S Wawrzynca	151					
Odciągnąwszy Groszy	4	24				
Zostaie				146	6	
Z Dochodów Ołtarza S Anny	266					
Odciągnąwszy	76	2	1/3			
Zostaie				189	27	2/3
Z Dochodów Ołtarza S. Rozalii	221			221		
Nic się nie odciąga						
Z Dochodów Spiewania Chursu	50					
Nic się nie odciąga				50		
Z Dochodów Anniwersarzy ³⁹	440					

³⁹ Tu: dochody z mszy rocznicowych.

Nic się nie odciąga				440		
Z Dochodow wszystkich	2904	20				
Odciągnąwszy	166	26	2/3			
				2737	23	1/3

Iest więc Summa Dochodow na Ich Mc. XX Beneficyatow pozostałych y Czyni Złotych Polskich 2737 Groszy 23 1/3. Co się iasniey w Tabelli zaraz Następuiącey y Układ Obligacyi Wyrazaiącey Okaze.

Zdanie Kommissarskie Codo Układu
Obligacyi Urzędownie ieszcze nie Zredukowanych

Gdy przerzeczone w Tabelli pod Literą: B. Czynsze Rocznie ile dla Niepewności Niektorych w Wielkiej Części Zmniejszone Obligacyom w Tabelli pod Literą: A. wyrazonym y tamże przyłączonym Wyrownac a za tym Obligacye te ile Obciążliwe ze dla Duchowienstwa przykroscią się bardziej a nizeli pomocą bydź Wydawaiają; Przeto tylekroc rzeczony W. X. Kommissarz Stosując się do Przepisu w Kommissie Sobie podanego Zdanie Swoie czyli raczej Sprawiedliwą proporcją w ułożeniu y Redukcyi Obligacyi rzeczonych, Ktora Następnie, w teyże Następuiącey Tabelli Wystawie Przystępuie Nie Opuszczaiąc także ołtarzy Szkaplerza Sgo, Niepokalanego Poczęcia Nszey Panny Maryi y Świętego Antoniego, chociaż Dochody ich ile do Mieyscowego Proboszcza należące z powszechney inszych Beneficyow Massy iuz wyzej Odłączone są, Ponieważ W. Xiądz Proboszcz Mieysca tego, Aby Obligacye dotychze Ołtarzow a Mianowicie do Bractwa Szkaplerza Sgo przyłączone a tak dla Siebie iak dla Swoich Następcow Uciąyliwie Uznano niektore przynajmniej Umoderowane bydź mogły, pod Aktem Ninieyszem bardzo się Domagał Ktorą to Propocyą ile się w Umarkowaniu rzeczonych Obligacyi będzie ~~godziło~~ mogło Zachowac, to do Uskutecznienia iey niech się godzi Zakonnotowac.

1. Na Powinnosc Chursu de Beata⁴⁰ chociaż się bardzo Szczupłe Okazują Dochody, y ze z prywatnego tylko Nabozenstwa Kazdego Dnia w Adwencie przez Proboszcza Mieyscowego, Wikaryusza Organistę y Literakow teraz Spiewany bywa, iednakowoz względem pewnego y do Złt. 50. Wynoszącego Czynszu Roczniego Powinnosc ta moze bydź Napotym Ustanowiona w tym Obowiązku, azeby przez Xięzy Beneficyatow, Organistę Mieyscowego, y przez Kantora przynajmniej Iednego cum Matutino, Laudibus Horis Vesperis ac Completis⁴¹ w Kazdą Srodę y w Sobotę podczas tego Adwentu był Odprawiany, Zostawiwszy z rze-

⁴⁰ Z języka łacińskiego – wotywa o Matce Bożej.

⁴¹ Z języka łacińskiego – wymienione wszystkie części (godziny brewiarza).

czonego Czyszu na rowny Podział między Xięzy ZłP 36. a Resztę na Zapłatę Organiscie y Kantorowi Naznaczywszy.

2. Nabozenstwa Publiczne w Swięta Znakomite Insze Szkaplerza Nszey Panny Maryi ato Nakładem Proboszcza Mieyscowego przynaymniey z powszechnego y dawnego Zwyczaiu, bo się to między Obligacyami w Wizycie Generalney X. Rogalinskiego Wyrazonemi nie Znayduie. Insze Swiętey Anny ato z własney XX Beneficyatow Massy, gdzie Uroczystosc w Dzień Jey Maiąca się Odprawiac między Obowiazki na Xięzy Promotorow Wložone w Akcie rzeczoney Wizyty iasnie się Okazuie, Utrzymac się powinny A zeby przez Uszczuplenie tychze Uroczystosci iakakolwiek między Wiernymi a osobliwie Parafianami nie wszczęła się Zazalenia Przyczyna.
3. Anniwersarze Unius Nocturni⁴² y z Jedną tylko Mszą Alternatą przez Xięzy Beneficyatow spiewane bydz maiące Kazdego Kwartalu. Dwa razy za Dobrodzieiow Odprawic się mogą, Inkluduiąc w nie Anniwersarz za Dusze z Domu Radzewskich, Który podług Opisu wzwyż Wyrazoney Wizyty Generalney Nazaiutrz po Poswiaceniu Kosciola Zwykl się Odprawiac.
4. Do Bractwa Literackiego Msze Spiewane w Kazdą Niedzielę Umieszczone bydz nie mogą, ale tylko Stosownie do Czyszu niech się Odprawuią Kazdą Niedzielę Pierwszą Kazdego Miesiaca y w Kazde Swięto Uroczyste Matki Boskiej, Ktorych będzie No 17. Czytanych zas 14.
5. Do Bractwa Ciála Panskiego Msze Spiewane Zredukowane bydz muszą do liczby Mszow około 20. Które się Spiewac będą mogły w Kazdy Pierwszy Czwartek Kazdego Miesiaca, wyiawszy OktaWy Uprzywileiowane y moze Dni Wotyw Zakazuiaće.
6. Do Ołtarza Zwiastowania Utrzymawszy Msze Spiewane, Msze tylko prywatne do Liczby 52. Zredukowane bydz maią tak, ażeby w Kazdym Tygodniu jedna Msza za Dobrodzieiow Zmarłych Odprawiona była.
7. Do Ołtarza Nawiedzenia Nszey Panny Maryi Zarowno Redukcy a Uczynic potrzeba do liczby 52 Mszow przez Rok, podzielaiać Onez na Tygodnie w iak Naylepszy Sposob.
8. Do Ołtarza Swiętey Barbary niemasz nic, coby Odnowione albo Zredukowane było.
9. Do Ołtarza Swiętey Katarzyny y do Ambony, gdzie Powinnosc Opowiadania Słowa Bozego dla Duchowienstwo przy Kosciele

⁴² Z języka łacińskiego – nabożeństwa w rocznicę śmierci z jednym nokturnem (część brewiarza).

Zostaiące z Woli Funadatorow y na Duchowny Wiernych pożytek nieodmiennie iest włożona, y to odmienic się nie moze, tylko Msze do liczby 12. Naznacziąc, onez na Miesiące Rosporządzone bydz maią

10. Do Ołtarza Miłosierdzia y S: Doroty Ponieważ się Okazuie, ze Liczba Mszow Przepisanych Znacznie Czynsz Roczni przewyższa, Redukcyi więc Koniecznie wyciąga tak, ze z Mszow Spiewanych na Święto Miłosiernego Pana Jezusa Naznacziwszy Jedną, prywatnych tylko 4. przez Rok utrzymać się będzie mogło.
11. Do Ołtarza S. Krzyza Msze Spiewane ile Czynsz wystarczaiący Maiące ze w Kazdy Piątek przez Rok odprawiac się mogą, ani się tu nie redukuią dlatego tez Czytanych tylko do Liczby 26 umiarkowac potrzeba.
12. Do Ołtarza Wniebowzięcia Mszą Jedną w Sam Dzień Uroczystosci Zostawiwszy Nienaruszoną, Czytanych zas ze przynajmniej 40. Naznaczyz Można, Mniemam.
13. Do Ołtarza S Trzech Kroli Nic nie masz, coby się odmienic mogło, oprócz tego, ze z Mszow Czytanych Jedna przynajmniey Zredukowana, na Mieysce Ktorey w Święto Trzech Kroli, iak iuz to było w zwyczaiu, utrzymała się.

W Kaplicy

1. Do Ołtarza S Rocha Zostawuiąc Nienaruszenie Mszą Spiewaną Jedną, Czytanych tylko do Liczby 35. zredukowanych Odprawiac się moze.
2. Do Ołtarza S. Wawrzynca Mszow Czytanych tylko 37 przez Rok Naznaczyz Można msze zas ile z Uciążeniem Moderowac potrzeba.
3. Do Ołtarza S; Anny Jedna Msza Załobna za Braci Nazaiutrz po tym Święcie Spiewana Zawsze Nienaruszona Naznacza się, Wotywy zas w Kazdy Wtorek przez Cały Rok Spiewane bydz Zwykle a bardziej Czytane Zupełnie pozostac nie mogą, Oczywista albowiem Zredukowania ich na Mnieyszą Liczbe iest Racya Sama Nieprzyzwoitsze Dochodu Roczniego, Z przereczonych więc Wotyw, Zostawiwszy tylko Trzy na Kazdy Miesiąc na Dni przez Wizytę wyrazone Ktore za Duszę Fundatora Spiewac się powinny, innych 15 Mieysca miec nie mogą, Chyba, iezeli Czytane za inszych Ołtarza tego Dobrodzieiow Maiące bydz Aplikowane zupełnie Zataione będą, Ktore raczey Zredukowania Swego przynajmniey do Liczby 13. Oczywiscie Wyciągaią z Wolnym

Ułożeniem ich na Miesiące y Naznaczeniem Jedney na Nazaiutrze Święta S: Jadwigi

4. Do Ołtarza S: Rozalii bardzo mało Zatrudni Mszow Umiarkowanie Naznaczywszy albowiem na Kazdy Tydzien Jednę, y co Kwartał także Jednę na pozostałe tylko do Liczby 13. Wychodzące Lazkawosc Zredukowanie Uwaza się.

A co się zas tyczy Oltarzow do Rządu Mieyscowych Proboszczow Należących z tych tylko Bractwo Szkaplerza Sgo Uwagi y Zdania Kommissarskiego codo Umiarkowania Obligacyi potrzebować Wydaie się, iakoz Msze Spiewane Promotorom tegoz Bractwa w Kazdą Srodę podług Erekcji Naznaczone iakotez Kazania Passyonalne Nienaruszenie Zostawuiąc, Czytane za Duszę X. Wawrzynca Rucinskiego, Ktore się w Kazdym Tygodniu Odprawiac Zwyczajem było, iak Naylepiey do Liczby w Tabelli polozeney, albo tez Circiter⁴³ Zredukowane bydz powinny dlatego, ze Czynsz od Summy Oryginalney 1500 ZłP przez Niego lokowaney pochodzący Naznaczoney Obligacyi nie Korresponduie y Niewystarza.

Przystępując tandem do Ołtarzy tak Niepokalanego Poczęcia Nszey Maryi Panny iako tez S: Antoniego y Obligacye do Nich przyłączone likwidując, gdzie Dochody ich przerzeczonym Obligacyom nie tylko wyrównac ale ieszcze przewyzszac i Wydawaia się więc do Względow Redukcyi iako niewyrownywaiące się z Obligacyami temi Uznawane będą.

Po Wykonaniu zas tak Ułożenia y iakotez Ordynacyi, Salaria⁴⁴ także Organiscie y Kalkaniscie Względem dawniejszych Obligacyi dotychczas Wyplacane, Koniecznie Umiarkowac Należy, a Osobliwie ieszeli z Dochodow Powinnosci Chursu Nowa na Rzecz Organisty Naznaczy się Pensya.

Zdanie iednak to tak w Umiarkowaniu iak w ułożeniu Obligacyi Podane pod Rozsądek JW. Officyala iako Stolicy Apostolskiej Delegata, wraz cum ea qua par est reverentia *oddaie się* ut pote Cui in praemissis principia peroptime Nota et in Praxim toties Deducta non absque gratitudine Universae Dieceseos Conspiciuntur⁴⁵ Obligacye albowiem wszelkim sposobem redukowane bydz maia, Kiedy o polepszeniu Umnieyszonych Dochodow Zadney nie masz Nadziei, co się w Następującym Artykule iasniefy Okaze Deklaracya Kollatorow względem powiększenia fundacyi Beneficyow pod Ich Ozobliwie Kollacyami Zostaiącymi.

Kiedy z fundowanych w Kosciele Farnym Gostyn Ołtarzow Insze do Kollacyi Wielebneho Duchowienstwa, Insze do Szlachetnego Magistratu Miasta, insze znowu do Cechow y Bractw Mieyscowych a Jeden tylko do

⁴³ Z języka łacińskiego *circiter* – około.

⁴⁴ Z języka łacińskiego *salarium* – płaca, wynagrodzenie.

⁴⁵ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – z należną czcią oddaje się jak tej, której w sprawach, o których mowa, zasady, doskonale znane, i do użytku tylekroć doprowadzone, nie bez wdzięczności całej diecezji są oceniane.

Dziedzicow Dobr Wsi Osiek Nalezec Okazuią się, a Zaden w tak Dostateczne Dochody Opatrzone nie znajdzie się azeby, iuzto z Wydatkami nieodciągnionemi Summę 150 Reychs Thalerow Wynosił W.X. Kommissarz przychylając się do Reguły w postępowaniu Sobie Przepisaney, Kollatorow wzwyż rzeczonych Ołtarzy względem powiększenia y polepszenia ich Posagu, rekwirując Przepisał, y Listy tey Rekwizycyi aby Skutkiem wykonana była, rozesłać za Rzeczą słuszną Osądził. Z tym wszystkim przejrzał y przeczytał Szła: Magistratu Gostyn List pod 9 Miesiąca Kwietnia R i G. Datowany własną ręką 8. Albertacha Burmistrza podpisany a do W. Proboszcza Miejscowego Adresowany, Którego Oryginał przy Końcu Protokołu tego położony y Literą: Oznaczony Zostaie. Skoro zas tenże W. Kommissarz z Listu tego Wyznaczył, że Szlachetny Magistrat do Zadnego polepszenia Któregoszkolwiek pod swoją Kollacją Zostającego Beneficium dołożyć się nie chce y owszem.

Ubi eundem iuri suo quod Sibi ad Praesentandum Beneficiatorem respective Competebat et competit semper, cedere nolle adinvenit⁴⁶ List tedy ten za dostateczną w tey mierze mając Rezolucją, przeto też od dalszey tak W. Duchowienstwa iak Magistratu y Cechow co do tego punktu Wstrzymał się Rekwizycyi.

Co się zas tycze Ołtarza S: Krzyza poniewaz Kollacja Jego iest przy Dziedzicach Dobr Wsi Osiek, y tym Koncem tak na Pierwszych iak na terazniejszego Kommissyi Terminie W. Jozef Hersztopski iako prawy Kollator przez List, którego Copia w koncu Protokołu tego pod Literą: przyłączona iest, Ozobliwie Rekwirowany, Azeby albo Dochod rzeczonego Ołtarza do przyzwoitego Posagu podwyższyc albo [...] odstąpić Napotym Obrął Sobie, gdy więc przez Respons Jego wyraźnie Dnia 23 Lipca R. B Datowany y w Koncu Aktu tego pod Literą: [...] ani na tę Stronę się nie Nakłonił, nie Zostało więc z tym Ołtarzem y Dochodami iego inaczej Sobie postąpić, tylko Stosownie do Przepisu Rządu Naywyższej wraz z Drugimi Ołtarzami Posagu dostatecznego nie mającymi połączyć go, a do powszechney Dochodow na Rzeczą Duchowienstwa mających bydz Naznaczony Massy [...] Należał.

Gdy więc ex promissis⁴⁷ Okazuje się iuznie że się Zadney pomocy ani polepszenia Beneficiom Simplicium w tym Kosciele Zostających Spodziewac nie można tak, azeby się przy Kazdym Ołtarzu Ozobny kapłan mógł utrzymac y wysustentowac, Zaczynam do uznania Potrzeb Duchowienstwa według Stanu Dusz y Obowiązkow z fundacyow wypływających Tenze W. Kommissarz przystąpić Postanowił iakoz Przystąpił.

⁴⁶ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – gdzie odkrył, że ten sam nie chce ustąpić ze swojego prawa, które jej zawsze do prezentowania [przedstawiania kandydata na] dzierżyciela beneficjum [kościelnego] odpowiednio przysługiwało i przysługuje.

⁴⁷ Z języka łacińskiego *promissa* – obietnica.

Zdanie Kommissarskie codo Potrzeb Duchowienstwa przy kosciele Farnym Gostyn, potrzebnego.

Niepewne wcale Kosciół ten Obrabły Sobie Uszczęśliwienie, gdyby na Powinnosc Parafialną w tey Liczbie Duchowienstwa iak w dawnych latach y teraz Wyciągał. Okolicznosci Czasu Codzien przykrzeysze wcale Niewzruszoną do tego Uskutecznienia rzucaią tamę. Szczęśliwym się więc niech Sądzi y ztąd, ze Dwuema naywięcey Kapłanami wzpierac się moze, Ktory się przystojnie [przekreślone, nieczytelne słowo] utrzymac, włożone na Siebie Obligacye wypełniac in Cura Animarum⁴⁸ y w Opowiadaniu Słowa Bozego Czująmi bydz y o promocyą Chwały Boskiey wraz z Rządzą Mieyscowego mogą Usiłowac. Dochody Rocznie, na Ktorych Ołtarze w tym Kosciele erygowane wydaia się Opatrzony na więcey Pracownikow takich, ale są Cale nie wystarczające y Zwazywszy Stan Parafii tey, w Ktorey ducta proportionie Numeri Inter medii⁴⁹ Znayduie sie Ochrzconych 94. Ozenionych 21. Umarłych 76 Kommunikujących na Wielkanoc 1726. Zwazaiąc więc wzwyz pomienione y do rzeczonych Ołtarzy zapewne maiące bydz włożone Obligacye, maiąc Znowu uwagę względow Mieysca Parochii teyze, z Miasta tylko, z Czterech Wsiow y z Dwuch Folwarkow składaiącey się y po większey Częsci na wpuł mili w okolicy rozciągaiącey się Dwuch tedy Kapłanow in Titulum⁵⁰ y na Urząd Wikariuszow a oraz y Mansjonarzystow⁵¹ postanowionych, y przy tym Kosciele zawsze przytomnych ad Vigilandum Parochiae Bonumque ejus Spirituale procurandum Sufficienter fore praevidentur⁵².

Quod quidem Protocollum Commissionis taliter expeditae ut ad Notitiam Omnium et Singulorum ius et interesse habentium perveniat, illustris Dominus Commissarius publicari illud, legi ac per puncta seu articulos, quibus oportuit in lingua Vernacula Transponi et elucidari fecit, Interrogavitque Praesentes Signanter Venerabilem Clerum ac Magistratum Gostyniensem utrum contenta illius consona sunt Sibi Desideriisque suis. Et Nemine in Contrarium Respondente is idem Dominus Commissarius qui Supra ad Subscribendum illud Manibus Propriis Omnes et Singulos Interessantes Invitavit et Invitati Subscripserunt⁵³.

⁴⁸ Z języka łacińskiego *cura animarum* – duszpasterstwo.

⁴⁹ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – po przeprowadzeniu proporcji liczby pośredniej.

⁵⁰ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – na tytuł.

⁵¹ Mansjonarz, mansjonariusz – w hierarchii kościelnej kapłan niższej rangi, wikariusz, bez obowiązków kościelnych, który z tytułu zapewnionego utrzymania był zobowiązany trwać na miejscu i pełnić wyznaczone funkcje duszpasterskie i liturgiczne np. codzienne śpiewanie *Officjum Parvum de BMV* oraz odprawianie Mszy św.

⁵² W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – zatroszczono się, by byli w wystarczającej liczbie do czuwania nad parafią i do dbania o jej dobro duchowe.

⁵³ W tłumaczeniu na język polski (R.S.) – By zaś protokół komisji, która w ten sposób prace zakończyła, do wiadomości wszystkich, razem i z osobna, mających prawo i interes doszedł, znakomity pan komisarz sprawił, że protokół ten został publicznie ogłoszony, przeczytany,

Antoszewicz P.G.
Reprezentanci Miasta Gostynia
Jan Ostrowski
Mathias Dabinski
Frantz Stande (?)
Cechmistrze
Jozef Raszewski
Nepomocyn Ostrowski
Mikołay Szczypczyński (?)
xxx Melhior Łucki
xxx Walenty Osiengłowski
xxx Rafael Bidermanski
Mateusz Szczeszyński
xxx Jan Wisniewicz

Magistrat
Albreht Rohrman Przezborski

Nizey na podpisie Wyrazoni Stosuiąc się do Reskryptu JK Mozci Ordynacyi Biskupiey względem Uorganizowania Beneficyow ninieyszych 900 Złt Pols Przychodu nie czyniących a maiąc na [...] Altarye przy tutejszym Farnym Kosciele Gostynskim Iura Collationis⁵⁴ z Praw do Szczegulnych Kollacyi Wyzuwamy się Zrzekamy, z tym iednak Warunkiem, iż, gdy Massa Funduszow tak w Kapitałach iako y Gruntach na dwuch Mansyonarzow Okazała się, przeto za porozumieniem się wzaiemnym Strony Prawa Kollacyine Maiące Zgodziły się na dwa Iura Collationis, z Ktorych Jedno przy Proboszczu Mieyscowym będzie, a Drugie przy Magistracie y Cechach, Kto-re iakowe Prawa Kollacyi miały, tak iednak, iz w tych Dwuch Prawach Kollacyi Alernata uchowac się ma. Ze zas terazniejszy Wikary iako Mansyonarz X. Szmitkowski przez Mieyscowego Proboszcza Prezentowany, więc Drugiego Prezentowac Magistrat ma Prawo. Aze za Zezwoleniem Officii iako tez Kommissyi tuteysze Altarye Organizuiącey [?]ko y Stron Iura Collationis maiących Zgodzono się, aby Grunta przez Urzędową Detaxacyą d. 8 kwietnia 1805. Nastąpioną Mieyscowemu Proboszcowi Służyły z Których tylko Wartosc z Taxy wypadaiąca Corocznie Dwieima Ratami Mansyonarzom Wypła-

---

i przez punkty i artykuły dla tych, którym uczynić tak należało, na język miejscowy (narodowy) przełożony i publicznie wydany; i zapytał wprost obecnych z duchowieństwa i magistratu gostyńskiego, czy zawartość tego protokołu odpowiada im i ich życzeniom. A gdy nikt nie wyraził sprzeciwu, ten sam, jak wyżej, pan komisarz zaprosił wszystkich, razem i z osobna, mających w tej sprawie interes, do podpisania tego protokołu własnymi rękami, i zaproszeni podpisali.

⁵⁴ Praw przyznawania urzędów kościelnych.

cać się, [...] takowe Gruntow Zabespieczenie Nayuroczysciey Zaręczamy. Ogrody [...], y łąki z wzmiankowych Gruntow dla Mansyonarzow Wyznaczone będą w Wartosci z Ogulney Detaxacyi wypadaiącey y potrącić się z Summy Całkowitey maiącey, to iest dla Kazdego wpuł Morgi Magdebur-skiey Ogrodu do Warzywa y Morgę takieyze Miary na łąkę w położeniu za Cmentarzem między Rowami dzis przez WPa Woyciechowskiego Geometrę Przysięgłego wymierzoną Wartosci codo Prowentu Ogulnie wziętej Złt Pols Pięcdziesiąt Cztery No. 54. Nadto Mieyscowy Proboszcz przyrzeka Dodatku dla Obudwuch po Kopie Jedney Słomy Zytney Co zas Reperacyi Pomieszkań tyczy się iako tez Opłaty do Faier Kassy y Podatkow Krolewskich, Rozrządzeniu Przeswietney Kommissyi Zostawuie się, aby pewna Część z Docho-dow, oprócz Jedney Altaryi na Komorne a ztąd na Reparacyą przeznaczoney Domow Mansyonarskich, Wyznaczona była. Na co Dla lepszey Wiary Strony podpisuią się Dan w Gostyniu 8 kwietnia 1806.

X. Antoszewicz P.G.

Cechmistrz Rzezniczego Cechu

Jozef Raszewski

Cechmistrze Kusnierskiego Cechu

xxx i.e. Walenty Ozięglowski

xxx i.e. Raphael Bidermanski

Mikołay Szczypczyński Zaswiadcza Krzyzyki

Magistrat Gostyński

Albrecht